

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

ÚZEMNÍ ODBORNÉ
PRACOVIŠTĚ
V BRNĚ

TISKOVÁ ZPRÁVA

Dvě vítězství v Patrimoniu pro futuro 2023

Brno, 11. prosince 2023

Dne 28. listopadu 2023 byly na scéně Národního divadla v Praze vyhlášeny ceny Národního památkového ústavu Patrimonium pro futuro, které jsou udělovány výjimečným počinům při záchraně, obnově, prezentaci a správě památek. V letošním desátém ročníku udělila odborná komise dvě ceny i památkám Jihomoravského kraje. Za objev či nález roku získali cenu archeologové, kteří odkryli pozůstatky dvou raně středověkých svatyní v kostele svatého Hypolita u Znojma. Cenu veřejnosti v on-line hlasování dostala památková obnova renesanční věže zámku v Moravském Krumlově.

Objev archeologů ve Znojmě představuje zcela mimořádnou událost, která významně mění dosavadní pohled na středověké stavitelství na Moravě. Při zjišťovacím archeologickém výzkumu v interiéru barokního kostela svatého Hypolita v letech 2021–2022 byly za pomoci georadaru a následných sond odhaleny zbytky dvou staveb, které současnému chrámu předcházely. S ohledem na rozsáhlé pohřebiště z 11. a 12. století se raně středověké chrámy na hradišti předpokládaly, archeologická zjištění však předčila všechna očekávání. Nejstarší z kostelů, vystavěný v 11. století a označovaný kostel I, byl vystavěn jako rotunda s apsidou s vnitřním průměrem více než třináct metrů. Rotunda, založená patrně českým knížetem Břetislavem I. měla zcela impozantní rozměry, odpovídající nárokům panovnické reprezentace a představovala zcela jistě hlavní chrám celého středověkého Znojemska. Na tuto stavbu navázal kostel II, centrála na čtvercovém půdorysu s malou apsidou, postavená pravděpodobně kolem poloviny 12. století. Ani tato církevní stavba se však nechovala, neboť ji v sedmdesátých letech 13. století nahradil jednolodní chrám s obdélným presbytářem a bočními kaplemi, který vystavěl řád Křižovníků s červenou hvězdou. Archeologové prokázali stavební návaznost všech tří kostelů, využití základů, používání stejného stavebního materiálu a zejména vyhodnotili zjevný uměleckohistorický význam objevu. Jejich nález zasáhl do dějin architektury i umění na

Moravě a patří zcela nepochybně k tomu nejdůležitějšímu, co v poslední době archeologie přinesla.

O ceně v kategorii Památky děkují rozhodlo on-line hlasování. Jednoznačným vítězem se stala náročná památková obnova renesanční věže zámku v Moravském Krumlově, která tuto ohroženou část zámku zachránila před dalším chátráním. Věž hrozící zřícením, byla nejdříve staticky zajištěna. Po této následovalo snesení kamenné renesanční lucerny a její nahrazení kopií, přičemž originál byl pietně uložen do zámeckého lapidária. Lucernu pak doplnila restaurovaná plechová korouhev s erbem pánů z Lipé a letopočtem 1569. Výzvou bylo zejména technologicky náročné pokrytí zděné kopule a kopule lucerny bobrovkou, kladenou do pokrývačské malty tak, aby zůstal co nejvíce zdůrazněn renesanční charakter celé stavby. S památkovou obnovou věže a jižního křídla zámku souviselo také restaurování renesančních kamenných ostění oken, doplněných chybějícími venkovními žaluziemi s doloženým tmavě zeleným nátěrem. V interiérech věže došlo v průběhu restaurování k nálezům historických omítkových vrstev, jejichž součástí byly i mimořádně kvalitní nástěnné malby. K největším objevům patřilo odkrytí a restaurování renesančních malovaných dekorací na klenbě ve druhém podlaží s motivy barevných iluzivních kazet, ovoce, gryfů a váz. Záchrana věže zámku v Moravském Krumlově, která se tak opět stala důstojnou dominantou města, patří nepochybně nejdůležitějším památkovým obnovám uplynulého roku.

Kontakty:

Mgr. Michal Konečný, Ph.D., redaktor

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Brně je jedním ze čtrnácti krajských pracovišť NPÚ. Jeho úkolem je v Jihomoravském kraji naplňovat poslání odborné instituce památkové péče dané zejména zákonem o státní památkové péči, např. zpracovávat odborné podklady pro rozhodnutí výkonných orgánů, poskytovat konzultace a odbornou pomoc vlastníkům kulturních památek při jejich obnovách a sledovat stav památkového fondu na území kraje. Pracoviště v Brně zpracovává návrhy na prohlášení věcí či objektů za kulturní památky a podílí se následně na jejich evidenci. Spravuje dokumentační sbírky plánů, fotografií a dalších odborných podkladů ke kulturním památkám, vede veřejně přístupnou knihovnu a vydává odborné publikace.